॥ श्री श्याम सुंदिरः प्रसन्नोस्तु ॥

સંવત ૧૯૧૮ના જ્યેષ્ટ શુક્લ ૭ જે જન્મદિવસ.	મંગળ સમયે મંગળવાદ	સંવત ૧૯૫૨ના દ્વિતીય જ્યેષ્ટ શુક્લ ૩ રવીવારના રોજ ૬૫મું વર્ષ શરૂ થયું.

જન્મ દિવસોત્સવ વર્ણન.

મંગળાચરણ.

શાર્દૂલવિક્રીડિત છંદ.

લક્ષ્મીનાથ અનાથ નાથ વિભુ વળી, ત્રાતા સુભ્રાતા તમો;
સૃષ્ટીના સૃજનાર વાર કરતા, હૃદયે અમારા રમો;
આનંદી દિન આજનો શુભ દિસે, લક્ષે બધાઓ લહે;
થાજો સહાય સદાય સુકાર્ય કરવા, શ્રી શ્યામ સુંદીર હે? ૧
વિઘ્નો સર્વ નિવારનાર જગમાં, નંદીપતી નંદ એ;
શુંડા દંડ નમૂ સદા વિજયિના, કર્તા સુઆનંદ એ;
વાણી કોમળ આપિ કાપિ વિપતી, સ્થીર્તા મતિ સ્થાપશો;
રીદ્ધી સીદ્ધિ સમૃદ્ધિ આપિ ભુપને, કીર્તિથી શોભાવશો. ૨

ગીતિ છંદ.

પ્રણમું ગિરિજાનંદન, સુખકંદન પ્રભુ વંદન ચિત ધરશો;
જન્મોત્સવ દિન વર્ણન, શર્ણ થઈ કરૂં મતિ ભલી ભરશો. ૩

મહિપતિ મહિમા.

ઇંદ્રવિજય છંદ.

મંગળ મૂરત સૂરત ભૂપતિ શોભત લોભત રૈયત ગાઝી;
રૂપ અનૂપ અનૂપમ અંગ સચીવ સુસંગથી રૈયત રાજી;
ઉત્તમ શાંતિથિ આપ કરે સદન્યાય સદાય ગરીબ નિવાજી;
વીર મહા રણધીર ચિરાયુ રહો નૃપ કેશરી તખ્ત બિરાજી. ૪
શ્રેષ્ઠ વિચાર અપાર કરી દૃઢ હામથિ કેલવણી ગ્રહિ સારી;
પ્રેમથિ પુસ્તકનું કિધ આલય ઇતર દેશ વિષે નહિં ભારી;
બ્હાર પડેલ રચેલ તમામ સુગ્રંથ લિધા દઈ દામ વિચારી;
श्रीमत केशरिसिंह सदा गुणवंत अनंत, धिमंत अपारी. ५

दुर्मिला छंद.

समता ગુણ સાર વિચાર કરી પર વિત્ત, ન હુકમથી हरता
हरता ક્લેશ ત્રાસ કરી પરિહામથિ આપ દયા દિન વાપરતા;
પરતા જન માંહિ જરી ન ભણે સજતા સદમારગ આચરતા
चरता કદ્યાન રહી કરતા નિજ શત્રુ હ્રસમિનિ આપરતા. ૬

सार्दूल छंद.

પ્રાપ્તી લક્ષ્મિતણી કરી અતિ વળી, દિવ્યો કળા ધારિને;
મંત્રીમાન કરી ધરી મતિ મહા, દાતા દયાકારિને;

પરમોદાર્ય સુઆર્ય આ જગતમાં, દાક્ષિણ્યતા થૈ છતી;
ક્ષત્રીકૂળ દિપાવવા ઉર વિષે, ઉમંગ માતો નથી. ૭

(પદ. નમું પદે ગિરિજાપતિને એ, રાહનું.)

મંગળમય દિન હીતકારી. ટેક.
જનમ દિવસ મહારાજાશ્રીનો ઉત્સવ થાયે ભારી;
રાજ્ય મંદીરની શોભા અતિશય સારી, મંગળ. ૧
છે વામ ભાગે દિવાન, કારોબારી સદ્ગુણ ધામ;
પ્રાઇવેટ સેક્રેટરી સુખપાન, કર્તા શીવસિંહ સુદામ;
નરવર નિકટે રત્ન બિરાજ્યા, રૈયતપર સુખકારી; મંગળ. ૨
સિંહાસન ઊપર બેશ, શોભે કેશરીસિંહ નરેશ;
જેની કીર્ત્તિ દેશ વિદેશ, લંડનમાં પહોંચી વિશેષ;
સૂર્યવંશ કૂળ પંકજ શ્રીમત્મહારાજા મનહારી, મંગળ. ૩
ગીતો ગણીકાઓ બહુ ગાય, જેઠીમલ્લની કુસ્તી થાય;
વિધ વિધ વાજાં શુભ વગડાય, આશિર્વાદ અતિ ઉચરાય.
આશિરૂક્તિ કોવીદ કવિઓ આપે હર્ષ વધારી; મંગળ. ૪
છે જમણિ બાજુ સરદાર, સારા અમીરને ઉમરાવ;
વિપ્રો કર્તા વેદોચ્ચાર, ગાયન ગવૈયા ગાનાર;
કામમાહ વરણ્યો નવ જાએ, શોભા આનંદકારી; મંગળ. ૫
ભૂમિ ભક્તિ 'શશી' વસુ સાલ, ઉત્તમ જ્યેષ્ટ માસ નિહાળ;

તિથિ ત્રતિયા શુભ રસાલ, શુકલ પક્ષ જન્મ ભૂપાળ.
આ સમયે શુભ જન્મોત્સવથી, બેઠક બહુ શણગારી. મંગળ. ૬
પૂર્વાભિમુખે મહારાજ, શોભે શિરપર સારો તાજ;
કાન્તી સૂર્યપ્રભા સમ આજ, કોને કરતા ના નારાજ;
ધીરવીર ચીરકાલ રહો ઈડર પતિ મહા નયકારી. મંગળ. ૭

પદ. રાગ ભૈરવી.

દયાળુ મહારાજા દિસો છો દેશ માંહ; ટેક.
નૃપવર શ્રી દુઃખહર છો નરવર;
મતિ અતિ ધૃતિ ધર કેશરી સુખકર. દયાળુ.
આપ શૂરવીર ધીર, જ્ઞાનવાનને ગંભીર;
મન બળ સારૂ, સુબુદ્ધિ વિચારૂં,
સુખી રહો નૃપ આપ શરીર.
ઈશ શીષ નામું આજ, ચિરાયુ રહો મહારાજ, દયાળુ. ૧

(કર કરૂણા જગનાથ રંકપર કર કરૂણા જગનાથ.)

સદ્દવરતન મહારાજ, આપનું સદવરતન મહારાજ;
કરૂણાળુ કરો શુભ કાજ, આપનું સદવરતન મહારાજ.
પ્રેમથી પાળો, પ્રજા સંભાળો, વિદ્વન મુકુટ મણિરૂપ પ્રેમી;
કેશરીસિંહ કૃપાળુ છો રહેમી, જયની ધ્વજા ફરકે જોજો જેની;

મૂરત સૂરતજેનીમઝેની,ગુણશાળીગરીબનિવાજ આપનું. ૧
શુભ ઈડર પુરપતિરાય, ભૂપ શ્રી કેશરીસિંહ મનાય;
જેની કીર્તિ કવિઓ ગાય, ભૂપ શ્રી કેશરીસિંહ મનાય.
પ્રાઈવેટ ધીર, શીવસિંહ વીર, એમનું કામ બહુ વખણાણું;
કીર્તિથી મન મારૂં લોભાણું, રાઠોડના કુળ વંશ છો ભાનુ.
નૃપ નરવર સુભગ ગણાય, ભૂપ શ્રી કેશરીસિંહ મનાય. ૨

(પાટણના નૃપ નથી તુજ મહોલે, એ રાહ.

સુભગ સમય બિરાજીત, તખ્તે કેશરીસિંહ મહારાજ. ટેક.
કદા મૌક્તિક માળા ધારી, હિરાની માળ કંઠ સારી;
દેહ નિલમણિથી શણગારી, દીનને દાન દીએ ભારી;
વિનયતા ધારણ કરી સુખસાજ. સુભગ. ૧
ધરે ભુપ ઉદારતા ભારી, કરે નહીં આળસ અધિકારી;
ડરે જન ચોર ચુગલ જારી, નૃપતિ સદાય નયકારી;
સુંદીર શોભેછે શીરતાજ. સુભગ. ૨

भाषाबद्ध कवित्त.

पूरन पवित्र भूमि धर्मको प्रकाश जहां;
कमला[1] निवास राजमंदिर सुहायो हैं.

---

૧. કમલા-લક્ષ્મિ.

कहें दशरथ दशम थकी तमीज* सोहें;
सुभट सधीर वीर मंडल कहायो हैं.
याहिमें बिराजे श्री राठोडकुलेन्दु श्रेष्ट;
केशरी महा ईन्द्रजीत तुल्य सरसायोहैं.
सूरजके वंश अवतंश कुल पंकजको;
दर्शन दिदार काज दास आज आयोहै. १
सूर्य कुल मुकुट प्रतापिक कृपा निधान;
क्षात्रवट धारी बेद धर्म रखवारे हौं.
कंहे दशरथ कहुं अकथ कहानी कहा;
तिखि असिधार वारे टेढी पाघ वारे हौं.
टेढी टेकदार बांकी कमर कटार सोहें;
टेढीभ्योंह वारे टेढे मूछ करडारे हौं.
गरिब निवाज महाराज आज जगत बिच;
जुवानसिंह भूपनंद कर्न वृत्ति धारे हौं. २

छपय छंद.

अकलबाज महाराज सुन्यो जगमे सुख राषी;
भूपति गरिबानिवाज बिभूता पूर्ण प्रकाशी;
दीनको देत अनाज, शोभितो समाज जाको;

---

* વૈભવ.

ईडरपति सुखसाज, नाम महाकेशरी ताको.
परत्रिय त्याज, रिपु नाशकिन ज्युं तेतर उपें बाज;
असविध शत्रू संहारकर नृपसफल कीन सब काज. २

છપ્પય છંદ.

અકબર પાસ પ્રવીણ, મંત્રિ પદ બીરબલ ભારી;
કૃષ્ણ પાસ અક્રુર અને ઉદ્ધવ નય ધારી;
ઇંદ્ર પાસ મનુ શ્રેષ્ઠ, બ્રહસ્પતિ ગુરૂ ગુણકારી;
શંભુ નિકટ કૂબેર, ગૌરિ તન મહા દુઃખહારી;
ત્યમ કેશરીસિંહ ઈડરપતી, પાસ લાલજીભાઈ છે,
શીવસીંહ યશવાન વળી, રત્ન બીજાં સુખદાઈ છે. ૧

રૂચિરા છંદ.

દુઃશિલતા ભાજન રાજન મહારાજ નમન કરવા જેવા;
દુઃખદધિ પાજન સાજન સુખકર મ્હાજન પ્રિયકરછો તેવા;
ક્રોધ વિરોધ ન કોપર જરીએ, બોધ વચન ગુરૂનાં ધરતા;
દાન વિવિધનાં દેતા નૃપવર, દીન જનોનાં દુઃખ હરતા. ૧

(કેરબાની છાયા. રાગ પીલુ.)

શ્રી વર વિભુ વિનતિ આ મારી;
સુખકર વિભુ વિનતિ આ મારી.

ઈડર પતિ મહા મતિ નય ધારી,
કર ધીર વીર ચીર કાળ. વિનંતી આ મારી. શ્રી. ૧
પ્રજા ઉપર અતિ પ્રીતથી, વર્તે આપ નિશંક;
સરખા રાખે સર્વને, તાલેવર કે રંક.
ગરિબ નિવાજ અતિ ધૃતિ ગુણ ધારી;
કર ધીર વીર ચીર કાળ, વિનંતિ આ મારી. શ્રી. ૨
મહારાણી નિકટે મહા, નિવડ્યા નૃપ યશકાર;
રાજકાજથી રીઝીને, આપ્યું માન અપાર.
રૈયત રીઝાવીને કીર્તિ વધારી;
કર ધીર વીર ચીર કાળ, વિનંતી આ મારી. ૩
નાઈટ કમૉન્ડર ઑફ ધી, મોસ્ટ એકઝૉલ્ટેડ;
ઑરડર ઑફ ધી સ્ટાર ઑફ, ઈન્ડીઆ નૃપ નેટ.
એ ગુણ ધારી સુખકારી ભુપ ભારી;
કર ધીર વીર ચીર કાળ, વિનંતી આ મારી. ૪

(ગરબો. ગાઓ આનંદે સહુ આજ
પ્રભુના મહિમાને. એ રાહ)

આજે આનંદ ઉત્સવ થાય, શોભા બહુ સારી;
ઊર અતિશય મુજ ઉભરાય, મૂરત છે મનહારી.

જનમ દિવસ મહારાજા શ્રીનો, આનંદ ઉત્સવ થાએરે;
માનવતિ માનુની મળીને, ગીતો રૂડાં ગાયે. શોભા બહુ સારી.

(સાખી.)

મૂરત મનહર ભૂપની, લોચ ન નિરમળ નેટ;
વદન વિલોકો વ્હાલથી, શીત રશ્મી સમ છેક.
સિંહાસન છે સુવર્ણકારી બેઠક ભારી ધારી રે;
કૃષ્ણ ભક્તાના તખ્તની શોભા. જોતાં જાઉ બલીહારી, શોભા. ૨

(સાખી.)

જરી ભરેલું છત્ર આ, ઢોળે ચમ્મર હેમ;
પ્રતિહાર પોકારતા, નેકી રાખી નેમ.
ચોઘડીયાં વિધવિધનાં વાજે, લોકોનાં મન લોભે રે,
ઈડર પતિ મહા મતિ બળવંતા, બહાદુર તખ્તે શોભે. શોભા૩

(સાખી.)

ભૂમી ભક્તિ વન્હિ શશી, જ્યેષ્ટ શુકલ ત્રતિયાય;
શરૂવાત પ્રાંત્રિસમા, વર્ષની આજે થાય.

શ્યામ સુંદિર શ્રી ઈષ્ટ કૃપાથી ગત વર્ષો સુખકારીરે;
તેથી અધિક પ્રભુ આલુ વર્ષે, આનંદ થાઓ અપારી, શોભા. ૪

(સાખી)

ઈશ સમિપે યાચના, છે મુજ વારંવાર;
સંતતી સંપતી પામજો, સુખ સમૃદ્ધિ અપાર.
પ્રજા પાળક ટાળક દુઃખના, માલક એ મ્હારાજારે;
ઈડરપતિ શ્રી केशरीसिंहजी ગુણ જગે જગ ગાજ્યા. શોભા.૫

શિખરણી છંદ.

વિદેશે ને દેશે, જરૂર જસ જામ્યા નૃપ તણા;
કળા ધારી ભારી, અનુપમ ગુણોમાં નહિં મણા;
રિઝાવ્યા છે ન્યાયે, સ્વજન જન કીધા સહુ દિસે;
મયાળુ મ્હારાજા, અવિચલ રહો આ જગ વિશે. ૧

સૃગધરા વૃત્ત.

જ્યાં સૂધી વિશ્નુ લક્ષ્મી, જુગલ જગતમાં
જામી રે'શે સદાયે;

ભાનૂ શશી શશીને, મણિ મહિધરથી,
આખી ભૂમિ ધરાયે,
શંભૂ સંગે ઉમીઆ, અજ શચિપતિ મ્હા,
જ્યાં સૂધી રે' બિરાજી.
ત્યાં સૂધી સૂખ પામી, અવિચળ જગમાં
રહો કૃપાનાથ રાજી,

ता. १४-६-९६ लि. આજ્ઞાંકિત સેવક.
राज्यधानी ईडर દશરથલાલ ગંગારામ વ્યાસ.

સૂચના.

નીચે પ્રમાણે અમારી "જ્ઞાનામૃત" ઑફીસમાંથી બહાર પડેલાં પુસ્તકો તૈયાર છે. જોઇએ તેમણે રોકડી કીમ્મતે અગર વેલ્યુપેએબલથી મંગાવી લેવાં.

ટપાલ સાથે

કેશરી ચરિત્ર.	કિ. રૂ ૧—૧-૦	જુજ કોપી છે.
શૂરવીર જયમલ.	કિ. રૂ ૦–૧૧–૦	કેળવણી ખાતામાં પાસ થઈ ઇનામમાં લેવાય છે.
મંત્ર રામાયણ,	કિ. રૂ ૧—૧-૬	આ અપૂર્વ પુસ્તક અપાટાબંધ ખપેછે.
સિવિલસર્વિસમાંપ્રવેશ	કિ. રૂ ૦—૮-૬	દાદાભાઈ નવરોજજી એમ. પી. કૃત. હવે પછી
આત્મજ્ઞાન.	કિ. રૂ ૦—૧-૬	
મહારાણાનો મહિમા.	કિ. રૂ ૦—૨-૬	
જગદેવપરમાર નાટક	કિ. રૂ ૦-૧૦–૦	(બીજી આવૃત્તિ.)
વિશ્વંભરીહિમજાસ્તવન.	કિ. રૂ ૦—૨-૦	
આશિરૂક્તિ	કિ. રૂ ૦—૧-૬	

રાઠોડ કર્ણ નાટક.(હવેપછી)કિ. રૂ.૦–૧૨–૦ આશરે થશે.
શીળસુંદરી ચરિત્ર. (હવે પછી) કિ. રૂ ૦—૮-૦ થશે.
બેસતા વર્ષની મુબારકબાદી. કિ. રૂ ૦—૧-૦

લિ. સં.

જ્ઞાનામૃત ઑફીસ. નાગરવાડો. | દશરથલાલ ગંગારામ, વ્યાસ. પાટણ.

તા. ક. જન્મ દિવસોત્સવ વર્ણન વિભાગ ૧ લો તથા [illegible] અરધા આનાની ટીકીટ મોકલ્યાથી વગર કિમ્મતે મોકલ[illegible] આવશે.

દ. ગં. વ્યાસ.